

Kjære Alta og Talvik menigheter.

Det har vært godt og interessant å være på visitas hos dere denne uka. Sammen med mitt følge, prost Øyvind Oksavik og rådgiverne Sara Marie Triumpf og Ivar Jarle Eliassen, har jeg blitt tatt imot på en varm og gjestfri måte overalt. Jeg har møtt ansatte og frivillige i begge menigheter, unge og eldre og setter stor pris på den åpenhet og omsorg jeg har opplevd.

Ordet «biskop» kommer fra gresk og betyr «se til» eller «ha oppmerksomhet mot». Når biskopen kommer på visitas, skal han se menighetens arbeid i lokalsamfunnet menigheten er en del av. Selv om det er et visst element av kontroll i en bispevisitas så kommer jeg først og fremst for å se om evangeliet har rikelig plass og hvordan dere i den lokale menighet her i Alta og Talvik har det. Jeg kommer for å se, gi akt på og anerkjenne det viktige arbeidet som drives av ansatte og frivillige i menigheten.

Som biskop har jeg ansvar for å ha tilsyn med menighetene og de ansatte, særlig de i vigslede stillinger, og de er det mange av her hos dere. En visitas viser kirkas enhet. Alta og Talvik menighet står ikke alene. Dere er en del av en større helhet i Alta prosti, Nord-Hålogaland bispedømme, i Den norske kirke og i den verdensvide kirke.

En visitas er et besøk i menighetene. I løpet av en kort uke får vi se et konsentrat av menighetens arbeid. Vi kommer nær hverandre gjennom nattverdfellesskap og gudstjenestefeiring. Ikke minst får vi mulighet til å se hverandre, snakke med hverandre og bli bedre kjent. Dette skaper en god arena for å tenke sammen om hvor menighetene skal arbeide videre, hvilke utfordringer som fins og hvilke veivalg som kan gjøres. Gjennom visitasen ønsker jeg å støtte, inspirere, utfordre og veilede menighetene og de ansatte slik at vi sammen kan gjøre Jesus Kristus tydeligere for alle som bor her.

Det er ni år siden siste visitas i Alta og Talvik. Det var høsten før denne kirka sto ferdig. Mye har endret seg siden den gang, både i kirka og i samfunnet. Noe av dette vil jeg komme tilbake til i dette foredraget.

Inntrykk fra visitasen

Først vil jeg si at aktivitetene i Alta og Talvik er omfattende. Jeg har sett mye, skulle gjerne sett mye mer, men tida strekker imidlertid ikke til å se alt.

Tema for visitasen har vært «Nær Gud-nær mennesker». Sokneprest Ingrid Spikkeland snakket om dette i sin preken i Langfjord kirke på torsdag. Da sa hun bl. a. at «Gud er nær oss mennesker fordi han har vært menneske selv.» På samme måte som Gud bryr seg om og er nær oss skal vi bry oss om og være nær våre medmennesker, og Gud. I de forskjellige arrangementene under visitasen, også i visitasgudstjenesten i dag, har vi fått erfare det å være nær hverandre. I nattverden var vi sammen om noe enda større, nemlig foreningen av Guds menighet i himmelen og på jorden.

Selv om Alta og Talvik er to forskjellige sogn og formelt to adskilte enheter, opplever jeg at det er godt samvirke mellom sognene og at det samarbeides godt over sognegrensene. Menighetene rommer et stort mangfold av aktiviteter og tiltak. Dette skyldes først og fremst at dere har etablert en god tradisjon for virksomheten og at de ansatte har ansvar i begge soknene.

Men det fins også åpenbare forskjeller. For Talviks del er dette spesielt basert på geografi og avstander. Det er spesielt utfordrende å utføre trosopplæringstiltak i de mange bygder og

kirker. Derfor har man etablert en praksis med å invitere flere aldersgrupper til de ulike tiltakene på hvert enkelt sted.

Nordlyskatedralen Alta kirke er helt klart navet i det meste som skjer av menighetsarbeid utenom gudstjenestelivet i Alta sokn. Da biskop Kjølås var her på forrige visitas, hadde han noen refleksjoner om hvordan dere kunne forberede dere på å ta den nye kirka i bruk. Det virker som om dere har fulgt hans råd og fylt Nordlyskatedralen Alta kirke, nærmest til randen, med verdifulle tiltak og folk. Det er nesten alltid noe som skjer her! Så er det en del kommersielle interesser i bruken av kirka. Det er en av forutsetningene for at kirka står her i dag og det er med på å gjøre kirka kjent over så å si hele verden. Samtidig er det viktig å alltid huske på at kirka er reist for at den lokale kristne menighet skal ha et hjem, kunne samles om Ordet og sakramentene, få livsmestring og håp gjennom evangeliet om Guds nåde.

Hvilke møter har vi hatt under visitasen?

Jeg begynte visitasen med å møte de ansatte i begge menighetene. Det er en stor flokk og jeg fikk det klare inntrykk av at de, hver for seg og til sammen, har en stor og bred kompetanse. De vet å verdsette hverandre som kolleger, de støtter og «ser» hverandre. Det tverrfaglige nettverket er veldig viktig for menighetsarbeidet. Det ble sagt at ved å dele de samme opplevelsene, av gleder og sorger i jobben, får de et sterkere fellesskap og blir bedre i stand til «å stå han av» når det røyner på.

Staben er den viktigste ressurs for planlegging og gjennomføring av virksomheten i soknene. Det er viktig at menighetsråd og fellelsråd er klar over den store oppgaven de går inn i. Det er motiverende for de ansatte at arbeidsgiver vet å verdsette, anerkjenne innsatsen og legge til rette for rammebetingelser i arbeidet.

Kirkevergen orienterte om resultatene av medarbeiderundersøkelsen for Alta og Talviks del. For det meste ligger Alta og Talvik godt over landsgjennomsnittet. På noen felt var det litt under. Bl. a. var det noen høye tall på stress knyttet til jobb og at arbeidet går utover fritiden. Dette kan det være grunn til å se på. Kirkevergen var klar på at «er det under snittet, er ikke godt nok»!

Deretter var det fellesmøte med begge menighetsråd. Menighetsrådsmedlemmene er lokale kirkepolitikere. Menighetsrådet har som hovedoppgave å legge til rette for alt som kan «vekke og nære det kristelige liv» i soknene. Det virker på meg som om menighetsrådsrepresentantene har genuin interesse og engasjement for dette.

Det er utfordrende å registrere at bosettingsmønsteret endrer seg. Spesielt er dette tilfelle i bygdene. Når samfunnsfunksjoner, bedrifter og virksomheter nedskaleres og til og med legges ned, blir det mindre attraktivt å bo eller bosette. Det blir også et spørsmål om man klarer å holde aktivitet og vedlikehold av den lokale kirka oppe. Fra Talvik menighetsråd ble ideen om å profilere kirkene i soknet som «Kulturkirkene i Talvik» nevnt. Dette er en interessant tanke!

Klarer man å profilere kirkelivet ved å satse på det som er eksklusivt for hvert enkelt sted, koblet sammen med kunst og kulturuttrykk, så er det et godt utgangspunkt for fortsatt å holde liv i bygdekirkene. Her handler det ikke om de store masser og omfattende tiltak, men om nisjeaktiviteter basert på nærhet, eksklusivitet og kvalitet. Klarer man i tillegg å satse på et diakonalt tilbud, å vise at kirka er relevant for de som bor i bygdene og forsøke å ivareta

folket i bygdene når andre tiltak avtar, så kan det være noe som kan vitalisere bygdene og gi fornyet interesse. Jeg tror dette kan bli en stor diakonal utfordring for kirka og menighetene.

Kvelden på første visitasdag var ennå ung da vi fikk overvære en fantastisk kulturkveld i Nordlyskatedralen Alta kirke. En mobilisering av mange gode kulturkrefter bidro med sang og musikk, poesi og utstilling som foregikk med god regi. Et flott tiltak som samlet mange mennesker.

Som om ikke det var nok var det nattverd gudstjeneste kl 2100. Ca 70 ungdommer, det meste konfirmanter, og noen mer voksne, deltok i en flott kveldsmesse. Ungdommene oppførte seg fint. Mange av dem deltok i nattverdfeiringen og noen bidro aktivt i gudstjenesten. Det er en god tradisjon dere har å invitere til slike gudstjenester hvor ungdommer, både fra Alta, bygdene og omkringliggende kommuner som går på videregående skole her, kan finne et sosialt og åndelig fellesskap med andre. I den alderen er det mye som utfordrer. Skal den kristne tro bli en livsvarig følgesvenn, er det svært viktig at unge mennesker kan få styrket og næret sin kristne tro.

Dagen etter besøkte jeg Rafsbotn skole. En barne- og ungdomsskole som gir barn og unge i et livskraftig bygdesamfunn rotfeste og tilknytning i trygge omgivelser, -der de bor. Elever i 7., 8. og 9. klasse hadde forberedt seg på å «grille en biskop». Det klarte de! De hadde velreflekterte spørsmål om alt fra hva det er å være biskop, til de store etiske utfordringer. Det var flott å møte så velreflekterte barn og unge, som virket trygge og glade. Og, jeg tror jeg kan si at jeg kom fra grillinga uten å bli brent!

Så gikk turen til AKSIS, en arbeids- og inkluderingsbedrift, med «arbeidsglede, tilgjengelighet og respekt» som verdier. Daglig leder Steinar Karlstrøm tok imot og gav en god presentasjon av virksomheten. Her driver de både med varig tilrettelagt arbeid, og med avklaring og oppfølging for mennesker som har utfordringer i forhold til det vanlige arbeidsmarkedet. Bedriften driver på forretningsmessig basis. Jeg lot meg imidlertid imponere over den innsatsen bedriften legger for dagen for å få mennesker, som på en eller annen måte har falt utenfor, inn i samfunnet. «Utenforskap» er et økende problem i vårt samfunn. AKSIS har som mål å skape endring for enkeltmennesker, som øker livskvaliteten for den enkelte og tilfører samfunnet verdier. Det er en fin diakonal grunntanke som jeg gir min anerkjennelse.

Pga Covid-19-situasjonen på Omsorgssenteret ble det planlagte fagmøtet med ledelsen der avlyst. Vi brukte tiden på et internmøte med diakonien i menigheten som tema. Alta menighet driver et omfattende diakonalt tilbud og har satset på dette feltet med to diakonstillinger. Aktivitetene omfatter ungdomsdiakoni, Kirkas arbeid blant utviklingshemmede og omsorg for eldre og ved livets slutt. Med på møtet var også Lisbeth Sollunn, som har gjort en verdifull innsats på det diakonale feltet, spesielt innenfor KANU, som er et arbeid som har vært drevet i godt over 20 år nå. Vi fikk høre at solide diakoniplanen følges og at enkelte deler av den justeres forsiktig når det er behov. Samtidig som det er viktig å ha en plan å arbeide etter er det også om å gjøre å justere innsatsen etter de ressurser og behov som fins. Vi snakket konkret om dette når det gjaldt tiltaket innen ungdomsdiakonien «Kom. Inn!». Det kan være behov for justering av dette arbeidet.

Dagen sluttet som den begynte. Jammen skulle jeg ikke grilles til kvelds også, og nå var det elevflokket ved Alta folkehøyskole som sto for det. Jeg ble tatt imot av rektor, Andreas Granerud, og presentert for elevflokket. Kapellan Daniel Brändle hadde forberedt møtet og gjennomførte et intervju med meg på bakgrunn av spørsmål fra elevene. Etter det var det tid

for frie spørsmål. Jeg fikk mange veloverveide og interessante utfordringer å gi svar på. Å møte den undring til livets store spørsmål som elevflokket utfordret meg på, se gleden i øynene og få anledning til å snakke med dem om håp og nåde, var inspirerende.

Onsdag hadde jeg gleden av å besøke Finnmarkskollektivet. Jeg møtte ansatte og beboere som hadde som felles mål å bidra til å bryte med en trøblete fortid preget av rus. Ved å satse på struktur, fokusere, å løfte hverandre og samarbeide skapes det mestring og positive holdninger. Nærhet og fokus på at samarbeid kan bety forskjellen på tap og mestring er en god oppskrift for å etablere nytt fotfeste og reorientere seg. Det var et sterkt møte med disse som hadde ønske om ei framtid knyttet til håp.

Derfra var det ikke langt ut til Sopnes og Langfjord kirke. Her feiret vi gudstjeneste med nattverd sammen med ca 20 «langfjordinger». Kantoren hadde etablert en liten forsangergruppe som bidro som forsangere ved liturgiske ledd og salmer. Gudstjenesten hadde flere innslag på samisk og kvensk. Vi lyste velsignelsen på tre språk. Etterpå var det hyggelig kirkekaffe.

Torsdag kveld inviterte Alta kommune, ved ordfører Monica Nielsen som vertskap, til middag. Det er sjelden biskopen opplever den slags. Jeg får lyst til å omskrive et bibelsitat og sier som så: «Han kom til sine egne og de tok imot ham!» Den relasjonen jeg har til Alta-samfunnet etter vært å ha prest og innbygger her i mange år, betyr mye for meg. Det gjør godt å oppleve at dette betyr noe også for dere når jeg kommer på visitas som biskop. Det sier noe om hvor viktig relasjoner er. Evangeliet handler egentlig om dette, relasjonen hver av oss, og menigheten har til Jesus Kristus, «Nær Gud- nær mennesker».

Fredag begynte dagen med fellesmøte mellom Alta kommune og Alta og Talvik menighet. Begge parter benyttet anledningen til å anerkjenne det gode samarbeidet. Det ble også understreket at dette er en gjensidig relasjon, som begge parter har utbytte av. Alta kommune er en troverdig partner i smått og stort. Også i det lange perspektiv for å etablere og utvikle ordninger for fellesskapets beste i hele kommunen. Selv om ikke Alta kommune heller har en Sareptas krukke å øse penger fra, ble det sagt at kommunen er opptatt av å justere samarbeidet når det er nødvendig. Fellestrådet/menighetene er alltid velkommen til å presentere sine prosjekter og Alta kommune er innstilt på å finne løsninger selv om det ikke alltid blir nøyaktig slik eller i det tempo man kunne ønske seg.

Fredag kveld hadde jeg gleden av å delta på KANU gudstjenesteverksted. Vi var ca 35 deltakere, brukere og ledsagere, som fikk høre bibelfortelling, delta på formingsaktivitet og spise sammen før vi gikk inn i kirka og øvde på alt vi nå har vært med på i visitasgudstjenesten. Vi øvde også på noe som alltid gjør sterkt inntrykk på meg. Det er når salmesangen og orgelet bruser og lyden av mange rytmeinstrumenter blander seg sammen under hvelvet (slik vi også opplevde det i gudstjenesten nå). Det er slik gudstjenesten er ment, at vi alle, på hvert vårt vis, «synger og leker for Herren», som det sto i en eldre bibeloversettelse. KANU er et arbeid som tar på alvor at alle mennesker har rett til å få leve ut sin tro, også de som må ha hjelp og tilrettelegging for å få det til. Det sier også noe grunnleggende om menneskeverdet, at vi alle er av samme uendelige verdi, omfattet av nåden og elsket av Gud.

Lørdag kveld var jeg også i kirka. Denne gang for å være sammen med barn og unge som deltok på Lys våken arrangementet. Det var en flokk på 20 5. klassinger som overnattet. Vi

hadde en fin samtale i går kveld og en fin gudstjeneste i dag kl 9. Mange av barna deltok i gudstjenesten.

Utfordringer

Hovedinntrykket er at Alta og Talvik menigheter driver svært godt. Så er det slik at aktivitet gjerne avler ny aktivitet. Det at staben og menighetsrådene er kreative og forsøker å realisere nye planer, dekke nye behov og iverksette nye aktiviteter det kan være behov for, øker utnyttelsesgraden for de som står i fremste linje, de ansatte. Det høye aktivitetsnivået kan føre til en skjevbelastning blant de ansatte. Om sykdom eller vakanser rammer blir presset på de som står igjen økt, og, for noen, kan det bli for mye. Det kan igjen føre til at virksomheten må justeres eller innstilles på enkelte hold, av hensyn til helse løs for noen av de ansatte.

1. Kirkemøtet vedtok nylig å innføre «Helhetlig menighetsplan» som planleggingsverktøy. Formålet er å se alle planer for gudstjenesteliv, diakoni, trosopplæring, kirkemusikk, osv, innenfor samme rammer for å dreie over fra sektortenkning til helhetlig forståelse av ressursutnyttelsen i menighetens virksomhet. Jeg vil anbefale å gjør bruk av dette når det er klart, for å få bedre oversikt.

I stedet for å senke ambisjonsnivået kan det nok tenkes at aktivitetsnivået bør tas noe ned for å ha litt mer marginer å gå på.

2. Begge sokn befinner seg i et område med samisk og kvensk befolkning. Jeg leste nylig at Alta er Norges nest-største samekommune – etter Tromsø! Jeg har allerede nevnt at det hele tiden skjer endringer i kirke og samfunnsliv. Ved forrige visitas var ikke bruk av samisk eller kvensk språk og kulturuttrykk tematisert. Dette har endret seg. Vi vet at bruk av stedegne, språklige og kulturelle uttrykk bekrefter menneskers identitet. Det kan gi økt selvfølelse, livsmestring og sterkere tilknytning til sitt opphav og tradisjoner. Det er fint at samisk er tatt inn i gudstjenestene, jeg håper det kan gjøres med kvensk også i en viss grad. De samiske salmekveldene har fortsatt koronapause – jeg håper de kan komme i gang igjen snart.
3. Det er flott med to diakoner i så store menigheter som Alta og Talvik er. Jeg håper dere, i godt samarbeid med kommunen, kan sikre økonomien i begge disse stillingene. Dere har kompetente kantorer i soknene. Det er bra! Kunst og kulturaktivitet er parametre som, sammen med diakoni, har stigende kurver i kirkelig årsstatistikk. Antallet arrangement med kunst og kultur i kirka øker og oppslutningen likeså. I Alta er det stor bruk av vikarorganister. Dette er en tydelig indikator på at ressursene er for små. Nå er det ikke slik at kirkemusikerne bare farer rundt og spiller. Kirka er en av de viktigste kulturaktørene i vårt land. Kirkemusikk er et eget fagfelt med utøvere som har bred kompetanse på hvorfor kunst og kultur i kirka er viktig, hvordan dette kan brukes strategisk og hvordan planer for å vekke og nære det kristelige liv i sognet kan styrkes, også gjennom denne virksomheten. Jeg vil anbefale dere å se på muligheten for en kantor/organiststilling til i Alta/Talvik.

Det finnes søkbare prosjektmidler til forskjellige tiltak fra bispedømmet. Vær om dere og hold dere orientert om hvilke midler som er til fordeling og tenk kreativt om hvordan dere kan gjøre bruk av dette, også for å styrke kirkemusikkfeltet. Kontakt gjerne bispedømmekontoret om råd og veiledning i prosessen.

Før jeg runder av vil jeg benytte anledningen til å noe jeg sjelden gjør. Jeg vil gjerne takke kirkeverge Gunnar Tangvik for måten han har skjøttet kirkevergejobben i 25 år. Han har nå

bebudet sin avgang. Dette er ikke rette plassen til å gi Gunnar full honnør for innsatsen, det tilligger heller ikke meg. Men jeg må være så frimodig å si at om vi ser tilbake på den lange innsatsen i og for Alta og Talvik menighet er det mye som bærer Gunnars signatur. Stor takk for din fantastiske innsats for menighetene i 25 år!

Alta prosti får ny prost fra 1. desember. Fungerende prost Øyvind Oksavik har takket ja til stillingen og tiltrer altså om tre dager i fast jobb som prost i Alta. Han skal innsettes i prostestillingen i gudstjenesten i her Nordlyskatedralen 30 januar. Gratulerer til prostiet og til Øyvind!

Jeg vil tro at mange av dere har registrert at gammelprosten er resirkulert og brukes nå som stiftsdirektør i bispegården i Tromsø med ansvar for administrasjonen av hele bispedømmet. Det kan bekreftes at hun, vår nye stiftsdirektør, Anne Skoglund, gjør en utmerket jobb, og vi setter stor pris på hennes tjeneste på bispedømmekontoret! (Så får dere velge om dere skal være sure for at hun har begynt i denne stillingen, eller stolte over at en Altaværing leder bispedømmets administrasjon)

Avslutning

Det er ni år siden siste visitas i Alta og Talvik sokn. Trolig går det omtrent like lang tid til neste gang. Prosten har i oppgave å følge opp de utfordringene som visitasen har pekt på, i samarbeid med menighetsråd og ansatte. Prosten skal i løpet av det første året gjøre et oppfølgingsbesøk i soknene, og rapportere tilbake til biskopen om dette.

Jeg vil rette en stor takk til sokneprestene, menighetsråd, de øvrige ansatte i begge menigheter, og prosten, for god tilrettelegging av visitasen. Tusen takk for all åpenhet og gjestfrihet som vi er blitt møtt med og takk for alt dere legger ned av tid og krefter i arbeidet deres.

Til slutt: Takk til dere som er med i menighetsarbeidet gjennom frivillig innsats på ulike områder. Dere gjør en stor tjeneste, og dere er med å legge til rette for at mennesker kan kjenne seg velkommen i fellesskapet. Takk for at dere står trofast på for Alta og Talvik menighet.

Jeg ønsker dere alt godt og Guds velsignelse over liv og tjeneste.